

КОМПОНЕНТИ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ АНАЛІТИКІВ СИСТЕМ

УДК 378.147:811.11

Юлія Баклаженко, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування №3 Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”

КОМПОНЕНТИ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ АНАЛІТИКІВ СИСТЕМ

У статті розглянуто предметний та процесуальний компоненти змісту навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх аналітиків систем. Зокрема, у якості предметного компонента визначено сфери спілкування (навчальна та професійна), навчальні теми та жанри навчальних текстів (інструкція до комп'ютерного забезпечення, діловий лист, резюме та аналітичний звіт), соціокультурні особливості писемного мовлення. Процесуальний компонент включає низку мовних, мовленнєвих та стратегічних навичок та вмій, необхідних для оволодіння писемним мовленням.

Ключові слова: професійно-орієнтована англійська мова, англійське писемне мовлення, компоненти змісту навчання.

Табл. 1. Літ. 6.

Юлія Баклаженко, кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры английского языка гуманитарного направления №3 Национального технического университета Украины “Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского”

КОМПОНЕНТЫ СОДЕРЖАНИЯ ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОЙ ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ БУДУЩИХ АНАЛИТИКОВ СИСТЕМ

В статье рассмотрены предметный и процессуальный компоненты содержания обучения английской профессионально ориентированной письменной речи будущих аналитиков систем. В частности, в качестве предметного компонента определены сферы общения (учебная и профессиональная), учебные темы и жанры учебных текстов (инструкция к компьютерному обеспечению, деловое письмо, резюме и аналитический отчет), социокультурные особенности письменной речи. Процессуальный компонент включает ряд языковых, речевых и стратегических навыков и умений, необходимых для овладения письменной речью.

Ключевые слова: профессионально-ориентированный английский язык, английская письменная речь, компоненты содержания обучения.

Yuliya Baklazhenko, Ph.D. (Pedagogy), Senior Lecturer of the English of Humanities Department №3, National Technical University of Ukraine “Ihor Sikorskiy Kyiv Polytechnic Institute”

THE COMPONENTS OF CONTENT OF TEACHING OF THE PROFESSIONALLY ORIENTED ENGLISH WRITING OF THE FUTURE SYSTEM ANALYSTS

The article deals with subject and procedural components of the content of professionally oriented English writing of the future system analysts. In particular, the spheres of communication (an educational and professional), the educational subjects and the genres of educational texts (an instruction of the computer equipment, the formal letter, CV and an analytical report), the social and cultural features of written speech are defined as the subject components. The procedural component includes a number of linguistic, speech and strategic skills that are necessary for mastering of written speech.

Keywords: professionally oriented English, written English, the content components of teaching.

Постановка проблеми. Проблема професійно орієнтованому писемному навчання фахівців англійського мовленні писемного мовлення набуває особливої актуальності у сьогоденні, що зумовлено бурхливим розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Процеси інформатизації та технологічного розвитку також призводять до висування високих вимог щодо компетентності спеціалістів із системного аналізу саме у

професійно орієнтованому писемному мовленні.

Аналіз основних досліджень та публікацій.

Актуальність проблеми навчання англійського писемного мовлення на сучасному етапі підтверджується низкою різнобічних досліджень: О.Б. Тарнопольським закладені основи навчання письма майбутніх економістів, О.О. Москалець досліджувала навчання майбутніх філологів

КОМПОНЕНТИ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ АНАЛІТИКІВ СИСТЕМ

письма засобами комп'ютерних технологій, Т.М. Каменева зосередила увагу на навчанні ділового письма майбутніх менеджерів засобами електронного підручника, Н.В. Майер розробила методику самостійного оволодіння діловим писемним мовленням документознавцями, навчання писемного мовлення майбутніх економістів досліджено Г.С. Скуратівською, Л.В. Каплич присвятила дослідження проблемі початкового етапу навчання письма у лінгвістичному ВНЗ, а Л.К. Мазунова – проблемі оволодіння культурою англomовного письма.

Мета статті. Однією із важливих проблем у питанні навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення є відбір змісту навчання, що створює підґрунтя для подальших розробок методичних прийомів та засобів навчання. Проблематики змісту навчання англійського писемного мовлення так чи інакше торкаються більшість робіт, присвячених дослідженню писемного мовлення, однак через різноманітність представлених спеціалізацій навчання, особливості мети та цілей окремих етапів навчання актуальність зазначеної проблеми не втрачається. У нашому дослідженні ми спробуємо виділити основні компоненти змісту навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх аналітиків систем на першому етапі навчання у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Традиційно, серед основних компонентів змісту навчання іноземної мови визначають **предметний** та **процесуальний** компоненти [2, 124].

Першою складовою предметного компонента визначають **сфери спілкування**, тобто сфери практичного використання мови. Керуючись загальною метою навчання професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх аналітиків систем, доцільно визначити основними навчальними сферами спілкування *професійну* та власне *навчальну сфери*, із виконанням вимоги доступності для засвоєння.

Сфери спілкування визначають другу складову предметного компонента змісту навчання – навчальні **теми**. Під темою, слід за Н.Д. Гальською та Н.І. Гез, ми розуміємо *узгаальнене найменування широкого фрагменту дійсності* [2, 129]. Проаналізувавши ОПП та навчальний план підготовки аналітиків систем, ми виявили, що навчання професійно орієнтованого писемного мовлення аналітиків систем доречно у межах тем “Комп'ютерні системи”, “Мережеві системи”, “Математичні системи”, “Економічні системи”, оскільки зазначені теми вивчаються студентами у межах

основних дисциплін навчального плану підготовки на першому етапі навчання у ВНЗ.

Наступним компонентом змісту навчання є **тексти**, які, за визначенням І.Р. Гальперіна, є *продуктами мовленнєвого творчого процесу, який характеризується завершеністю і є об'єктивованим у вигляді письмового документа, що складається з назви і низки особливих одиниць, об'єднаних різними типами лексичного, граматичного, логічного, стилістичного зв'язку, і має визначену цілеспрямованість і прагматичну спрямованість* [1, 18]. Для навчання професійно орієнтованого писемного мовлення доцільно звернутись до текстів офіційно-ділового стилю мовлення, який має власні істотні характеристики, як-то:

- точність викладу, однозначність тлумачення;
- стереотипність та стандартизованість викладу та оформлення;
- зобов'язально-приписовий характер викладу;
- безособовість, відсутність емоційного начала [6, 17].

Кожний текст, окрім стилістичних характеристик, реалізується у конкретних мовних формах, а відтак, належить до певного **жанру**. Проаналізувавши Програму з англійської мови для професійного спілкування, Освітньо-кваліфікаційну характеристику та Освітньо-кваліфікаційну програму напряму підготовки “Системний аналіз”, а також навчальні програми ВНЗ, що готують фахівців з системного аналізу, для навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх аналітиків систем нами було відібрано такі жанри науково-технічного та ділового стилів англійської мови, як **інструкція до комп'ютерного забезпечення, діловий лист, резюме та аналітичний звіт**.

Вибір саме цих жанрів писемного мовлення для навчання обґрунтовується декількома чинниками.

По-перше, тексти цих жанрів займають важливе місце у професійній діяльності аналітиків систем, оскільки фахівці цієї галузі часто стикаються з необхідністю надати вказівки, описати продукт професійної діяльності, а у процесі міжособистісного спілкування з колегами вони мають володіти навичками листування. Використання текстів зазначених жанрів у навчанні імітує ситуації професійного спілкування виконуючи функцію фахової підготовки, а також є потужним мотиваційним чинником, оскільки ці тексти несуть експліцитно виражену прагматичну цінність. Для практичної перевірки вищевказаних положень нами було проведено анкетне

КОМПОНЕНТИ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ АНАЛІТИКІВ СИСТЕМ

опитування спеціалістів із системного аналізу провідних вітчизняних та закордонних компаній. У ході опитування було виявлено, що спеціалісти у своїй професійній діяльності найчастіше працюють із такими жанрами писемного мовлення, як ділові листи (у середньому 80 % опитуваних), резюме (74 % опитуваних), інструкції (33 % опитуваних), звіти (32 % опитуваних), електронні листи (32 % опитуваних), листи-рекомендації (26 % опитуваних), описи програмного забезпечення (14 % опитуваних), супровідні листи (12 % опитуваних). Проведене опитування в цілому підтвердило доречність обраних нами жанрів.

По-друге, жанри інструкції, ділового листа, резюме та звіту вже було запропоновано у Рамковій програмі [5, 70], серед інших жанрів, навчання яких доречно проводити у вищих навчальних закладах на заняттях з професійно орієнтованої іноземної мови.

По-третє, жанри ділового листа, резюме, інструкції до комп'ютерного забезпечення та аналітичного звіту цілком відповідають вимогам доступності, оскільки на рекомендованому вступному рівні володіння мовою B1 вже створено достатнє підґрунтя для подальшого формування навичок і розвитку вмінь писемного мовлення, а саме: студенти повинні володіти уміннями та навичками формулювати проблему, писати та розуміти особисті листи із запитом інформації, писати записки з простою інформацією

невідкладного характеру друзям чи службовцям [4, 83 – 84]. Навіть на рівні A2, який часто наявний у студентів першого курсу, мають бути сформованими вміння і навички писати та читати короткі записки та прості особисті листи, записки і повідомлення, що, при правильній особистісно орієнтованій орієнтації навчання може слугувати прийнятною базою для подальшої професіоналізації володіння писемною англійською мовою. Крім того, жанри інструкції до комп'ютерного забезпечення, ділового листа, резюме та аналітичного звіту поєднують у собі як загальнонавчальні, так і професійну лексику, містять доступні граматичні структури і не носять глибоко фахової інформації, тож є прийнятною перехідною ланкою для наступної глибшої професіоналізації навчання англійського писемного мовлення.

Нарешті, навчання жанрам ділового листа, резюме, інструкції та звіту передбачено низкою навчально-методичних комплексів (НМК), які визначені робочими навчальними програмами та застосовуються для навчання англійської мови майбутніх аналітиків систем. Зведену таблицю основних навчально-методичних комплексів та жанрів, які у них представлені, наведено нижче.

Наступним компонентом змісту навчання є **соціокультурний** складник, який несе інформацію про різні аспекти об'єктивної дійсності країни, мова якої вивчається, як-то реалії повсякденного життя, міжособистісні відносини,

Таблиця 1.

Наявність матеріалів для навчання жанрів ПОПМ в основних НМК з англійської мови

<i>Назва НМК</i>	<i>Інструкція</i>	<i>Резюме</i>	<i>Діловий лист</i>	<i>Звіт</i>
Intelligent Business. Intermediate Business English	-	-	+ (letter requesting information, letter arranging a meeting etc.)	+ (short report describing a graph)
Infotech. English for Computer Users	+ (instructions for using Find and Replace in Word)	+ (writing a CV)	+ (business letter, letter explaining precautions, recommendation letter etc.)	-
Oxford English for Information Technology	+ (sequencing instruction)	+ (writing a CV)	-	+ (writing a report)
New Market Leader	-	-	+ (completing, correcting, editing a letter)	-
Enterprise 4. Intermediate (Express Publishing)	+ (writing instructions)	+ (writing a CV)	+ (letter writing)	+ (reports assessing good and bad points)

КОМПОНЕНТИ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ АНАЛІТИКІВ СИСТЕМ

цінності, норми поведінки тощо. Слідом за І.В. Дубко та С.В. Литвин [3, 23], до соціокультурного компоненту навчання професійно орієнтованого писемного мовлення відносимо особливості побудови текстів у відповідних жанрах і стилях, а саме:

- володіння знаннями про композиційну структуру тексту;
- знання правил транслітерації власних назв;
- знання мовних формул, характерних для текстів даних жанрів;
- знання етикетних форм звертання тощо.

Останньою складовою предметного компоненту змісту навчання виступає **мовний матеріал**, що включає у себе ретельно відібраний граматичний та лексичний мінімуми для навчання професійно орієнтованого писемного мовлення.

Процесуальний компонент змісту навчання англійського професійно орієнтованого писемного мовлення включає у себе:

1) *мовленнєві навички та вміння* читати та писати англійською мовою професійно орієнтовані тексти, *вправи* для їх розвитку та відповідні знання;

2) *навички та вміння оперувати лінгвосоціокультурним матеріалом*, *вправи* і завдання для їх формування та відповідні знання;

3) *навички оперування мовним матеріалом* (лексичні та граматичні), *вправи* для їх формування та відповідні знання;

4) *вміння оперувати навчальними стратегіями*, що покликані створити основу для успішного навчання студентів із застосуванням знань про особливості засвоєння матеріалу та навчальні стилі, раціонального використання прийомів навчання, *вправи* для оволодіння цими стратегіями та відповідні знання.

Професійно орієнтоване писемне мовлення є формою професійного спілкування, основною функцією якого є передача інформації професійного характеру між учасниками такого спілкування. Ефективність писемного спілкування рівною мірою залежить як від умінь адресата створити лексично і граматично правильний мовленнєвий твір, так і від умінь реципієнта зрозуміти, проаналізувати і знайти необхідну інформацію у мовленнєвому творі. Тому під час формування та розвитку комунікативної компетентності у професійно орієнтованому писемному мовленні доцільно говорити про взаємопов'язане формування навичок і розвиток умінь читання та письма.

Навички техніки читання та письма у студентів першокурсників вже сформовані, доцільно формувати та розвивати навички та вміння,

необхідні під час професійно орієнтованої писемної комунікації.

Першу групу таких навичок та умінь складають *лексичні та граматичні* навички розпізнавання, розуміння та використання лексичних і граматичних одиниць.

Другу групу навичок та умінь, необхідних для успішної писемної комунікації, складають навички та вміння читання. Оскільки метою навчання є розвиток компетентності у писемному мовленні у професійно зумовлених ситуаціях, то мова йде про формування навичок та умінь вивчаючого читання (термін С.К. Фоломкіної): повно і точно розуміти зміст тексту, розкривати причинно-наслідкові зв'язки, складати план та схему тексту, виділяти головну та другорядну, об'єктивну та суб'єктивну інформацію у тексті.

Нарешті, *третю групу* навичок та умінь професійно орієнтованої комунікативної компетентності у писемному мовленні складають навички та вміння письма. Для створення професійно орієнтованих текстів необхідними є навички та вміння передавати на письмі головну думку, правильно оформлювати текст у відповідності до стилістичних та жанрових вимог, логічно оформлювати висловлювання та послідовність абзаців у зв'язний текст, умінь оформлювати писемний твір у відповідності до соціокультурних вимог англійської та професійної спільноти.

Окрім мовних і мовленнєвих навичок та умінь у майбутніх аналітиків систем необхідно також сформулювати низку стратегічних умінь. До стратегічних умінь, формування яких є доцільним для професійно орієнтованого спілкування, відносимо вміння прогнозувати зміст твору по його темі чи заголовку, ігнорувати незнайомі слова при читанні, використовувати текстові опори, використовувати текст-зразок у якості опори, спрощувати письмовий текст, використовувати синонімічні заміни тощо.

Висновки. Таким чином, формування та розвиток вищевказаних навичок та умінь на основі детально відібраного змісту навчання, з урахуванням низки дидактичних та методичних принципів у парадигмі особистісно-орієнтованого підходу є основним завданням навчання професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх аналітиків систем.

Література

1. Гальперин І.Р. *Текст как объект лингвистического исследования* / Илья Романович Гальперин. – [5-е изд., стер.] – М.: КомКнига, 2007. – 144 с.

2. Гальскова Н.Д. *Теория обучения иностранным*

**КОМПОНЕНТИ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО
ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ АНАЛІТИКІВ СИСТЕМ**

языкам. Лингводидактика и методика / Н.Д. Гальскова, Н.И. Гез. – М.: Изд. центр “Академия”, 2006. – 336 с.

3. Дубко І.В. Метод проектів у навчанні учнів основної школи письма німецькою мовою після англійської: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Дубко Ірина Володимирівна – К., 2012. – 272 с.

4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

5. Рамкова програма з німецької мови професійного спрямування для вищих навчальних закладів України / [Аззоліні Л.С., Амеліна С.М., Гаманюк В.А. та ін.]. – К.: Ленвіт, 2014. – 136 с.

6. Скуратівська Г.С. Навчання писемного англійського професійного мовлення студентів фінансово-економічних спеціальностей: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Скуратівська Галина Степанівна – К., 2002. – 282 с.

References

1. Gal'perin I.R. (2007). *Tekst kak objekt lingvisticheskogo issledovanija* [Text as an object of linguistic analysis]. Moscow: KomKniga, 144 p. [in Russian].

2. Gal'skova N.D., Ges N.I. (2006). *Teorija obuchenija inostrannym jazykam. Lingvodidaktika i metodika* [Theory of foreign language instruction. Linguistic didactics and Methodology] Moscow: "Akademija", 336 p. [in Russian].

3. Dubko I.V. (2012). *Metod proektiv u navchanni uchniv osnovnoyi shkoly pys'ma nimets'koyu movoyu pislya anhliys'koyi* [Project method in teaching German writing to secondary school students]. Candidate's thesis. Kyiv, 272 p. [in Ukrainian].

4. Nykolaeva S.Iu. (Ed.). (2003). *Zahal'noyevropeys'ki Rekomendatsiyi z movnoyi osvity: vyvchennya, vykladannya, otsinyuvannya*. [Common European Framework of Reference for Languages]. Kyiv: Lenvit, 273 p. [in Ukrainian].

5. Azzolini L.S., Amelina S.M., Hamaniuk V.A. (et al.) (2014). *Ramkova prohrama z nimets'koyi movy profesijnoho spryamuvannya dlya vyshchikh navchal'nykh zakladiv Ukrainy* [Framework program in professionally oriented German for higher educational institutions of Ukraine]. Kyiv: Lenvit, 136 p. [in Ukrainian].

6. Skurativs'ka H.S. (2002). *Navchannya pysemnoho anhliys'koho profesijnoho movlennya studentiv finansovo-ekonomichnykh spetsial'nostey* [Teaching professionally oriented written English to students of financial and economical specialties]. Candidate's thesis. Kyiv, 282 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 14.03.2017

16 квітня 2017

Воскресіння Христове

Світлий Великдень – християнське свято, який присвячений Воскресінню Христовому. Це свято вважається одним із самих древніх і важливих для церкви. Святкування Великдня – найбільша і радісна подія для всіх людей. Він знаменує собою любов до життя, перемогу над смертю і надію на вічне існування.

Також як Великдень найяскравіша ознака всього живого і оновленого, то головними символами цього дня вважаються Життя (паски і розфарбовані яйця), Вода (великодні струмки) і Благодатний Вогонь. У всіх містах і селах у великодню ніч люди йшли до церкви, слухали богослужіння, святили великодній кошик з продуктами.

“Світле Воскресіння Христове – це благовісткування радості, бо Господь воскрес... Сьогодні, завдяки Воскреслому, Рай відкритий, людина спасається і Христу поклоніння воздається, бо Він, перемігши смерть... зійшов на Небеса як Цар-Переможець, як Преславний Володар...”

Блаженний Ісихій Єрусалимський
християнський святий

